

Kaarita Saada-kariwai

Hebrewnao Ati'o

Di'oraz kaarita daua'o

Aonaa uaitapa-kaao kanom saadanii wuru'u di'oraz kaarita Hebrewnao ati. Mazan wuru'u pidan saada'oraz aitapa'o na'apam Hebrewnao di'itinpan Kaimana'o Kuwai dau'u, Jesus Christ daua'oraz. Inao dakota-kariwainaoz Jewnao kii na'iki Israelitenao kii kapam.

Aizii Hebrewnao, ïaitapanii ipai wuru dau'ana'a Kiwiitapa'oraz Covenant. Wur'u Kiwiitapa'oraz Covenant,^a uruu Moses tominapa-kida-kinaaz Israelitenao. Mazan Moses, Tominkaru poitoru karikaonan uruu. Mazan Jesus, uruu Tominkaru dani pa'an. Utominapa-kida pidannao Pa'ina'o Covenant dau'u pa'an.

Joshua na'akan Israelitenao kaimana'o amazada di'iti, Tominkaru taa-niaz i'ati, turuu kizi ïmashaapan kaiman Kiwiitapa'o Covenant kawana'ati. Mazan Jesus na'akan waunao, wamishidapan ida'an, turuu kizi wamashaapan konaukii Pa'ina'o Covenant kawana'ati.

Hebrewnao kaina'a ïfaadaannao Levi takaan-daunnao, Tominkaru Paradan saadinpa'o kian kawana'ati'o. Umanawunu'o Faadaa zowii uzai kida pidannao oian so'ota-kinoo nii. Uzai kida zowiauzo-kaao ipai wunu. Mazan Jesus, uruu wafaadaan. Baukapa karikaonan uzowii-kaao so'ota'o nii pidannao oian kida. Jesus mawakan Tominkaru taa kizi Pa'ina'o Covenant, powa'a'oraz pa'an ukaimanan. Na'iki kaarita Hebrewnao ati'oraz kamin-ka'uta waunao, waaitapa-kinoo nii kanom ni'o wuru'u Tominkaru taanzuz Pa'ina'o Covenant.

Kaarita buutinpan kida

Kaimanaiman Christ aidan Tominkaru kaduz	1:1-3
Christ, powa'a'o zii umanawunun angelnao ai	1:4—2:18
Christ, powa'a'o zii umanawunun Moses na'iki Joshua ai	3:1—4:13
Christ, uruu Faadaa Umanawunu'o powa'a'o zii	4:14—7:28
Christ sha'apataniaz aimaakan powa'a'o zii umanawunun	8:1—9:22

^a *Kiwiitapa'o Covenant*: Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinoo di'ii, 'covenant' waranu'u.

Christ taainanuz powa'a'o zii umanawunun	9:23—10:39
Tominkaru pidanannao umanawunu'o ïmishidapan . . .	11:1-40
Wada'an Jesus kaduz	12:1—13:19
Toriinapa-karu	13:20-21
Ubaukapan naa saada'oraz taan paparadan	13:22-25

*Tominkaru paradan pauDani
ida'an*

1 ¹Kotua'a naa da'i mapuda Tominkaru paradan iriba pabi'inaaka kida'o ida'an wadokoza-daunnao ati, paprophetinnao ida'an. ²Mazan aizii amazada ikoda'anan di'iti'i naa patokon, Tominkaru paradan wa'ati pauDani ida'an pa'an. Na'iki uruu ida'ana'o utoman aokazi, imi'i baara na'iki ipai aimakaan kida. Tominkaru zaamata paudani, zaamata'o nii ipai aimakaan pa'idiwau nii. ³Wuru'u udani, na'apa ukaduz Tominkaru kaduz kawan manawun. Wuru'u umanawununuz, aida-kida'o na'apam Tominkaru umanawunun. Uruu zaamatapa'o ipai aimakaan paparadan ma'ozakan ida'an. Na'iki utominan dauna'an wa'oian so'otiki nii, usakanatan Tominkaru diwa'ora antanapu,^b umanawunu'oraz manawun aokazi ii.

*Tominkaru dani, powa'a'o zii
umanawunun angelnao ai*

⁴Tominkaru Dani, powa'a'o zii umanawunun anglnao ai. Na'apa u'uu Tominkaru taaniaz, powa'a'o

zii umanawunun angelnao uu ai. ⁵Usha'apanum kau'an aonaa na'apainim Tominkaru kiauuzon angel ati,

“Pugaru òdani.

Aizii Ògaru'u naa puDaru nii.”^c

Na'iki aonaa na'apainim Tominkaru kiauuzon kapam angel dau'an,

“Ògaru'o nii uDaru nii, na'iki uru'o nii Òdani nii.”^d

⁶Mazan Tominkaru dyuudan dono'oraz umanawunu'o paudani imi'i baara ati, ukian,

“Marii ipai Tominkaru angelinnao umanawuntapan uruu.”^e

⁷Kaikapa'ora'a kapam ukian angelnao dau'an:

“Tominkaru toman pa'angelinnao awaru nii kida; na'iki ïnao upoitorunaouz utoman, tikazi maodapa'o kawan kida.”^f

⁸Mazan pauDani ati ukian pa'an,

“Pugaru Tominkaru, karikaonanu'o nii punaobanai-tinpan.

^b 1:3 Jewnao taapan pidan sakanata'o Naobanai diwa'ora antanapu, umanawunu'o uruu ipai ba'orainao ai ^c 1:5 Psalm 2:7 ^d 1:5 2 Samuel 7:14; 1 Chronicles 17:13 ^e 1:6 Deuteronomy 32:43 ^f 1:7 Psalm 104:4

Pukazowautapan nii
pupidanannao sakitapa'o
ida'an.

⁹ Pumarainapanii aimaakan
sakitapa'o,
mazan dikauda kida'o
aimaakan,
tuukii pumanaudapakan.
Uruu idi ukau'an õgaru,
puTominkarun,
õzaamatani'i naa pugaru,
na'iki õtaanii'i naa
pu'ati konaukii-kinai
umanawunu'oraz pa'an,
powa'a zii õtaan pu'atizu, õtaan
ai puminauda'unao ati.”^g

¹⁰ Tominkaru kian u'ati koshan,
“Naobanai, pugaru toma'oraz
imi'i baara amazada
sakadinan dono.

Na'iki puka'u idi putoman
aokazi kapam.

¹¹ Ìmainaabatinan nii, mazan
pugaru, puna'an nii
karikaonan pa'an.

Mazan putomanii kida,
zaama'o nii ìdyaun na'apa
kamicha zaaman kawan.

¹² Kamicha narakada-ka'o kawan,
na'apa'o nii punarakadan
ìdyaun,

Na'iki pumuudan nii ìdyaun
pana'itinapa.

Mazan pugaru aonaa na'apainim
pupana'adinauzon.

Na'iki pukakupanzuz
aona'o nii na'apainim
ukatokon-tinan.”^h

¹³ Tominkaru aonaa na'apainim
ukiauzon angel ati kaikapa'a:

“Pusakanata õdazaba'a
õdiwa'ora antanapu
atii õmuudan putarubanao
puwaranu'.”ⁱ

¹⁴ Mazan angelnao doronai kari-
kaonan ìdyaun na'iki poitoruiniao,
dyuuda-kariwai Tominkaru di'iki,
kaminka'uta'o nii pidannao kaza-
naatina'o ni'oraz.

Umanawunu'o kazannaatin-karu

2 ¹ Ukau'an marii wakarodinan
zoobaba, wada'an wuru'u
mishi'oraz parada-karu kaimanai-
man, uruu aonaa kizi wapozawatan
u'ai. ² Usha'apanum kau'an kakinao-
rii, Tominkaru taauzoniaz angelnao
ida'an aida-kida-ka'o umishiin
manawun. Pidan dikintapa'oraz
kakinaorii pataka'uta-ka'o pasha'a-
patanii kawana'ati. ³ Mazan wuru'u
kazannaatin-karu powa'a'o zii pa'an
umanawunun. Ukau'an tuukia'o nii
wapataka'uta-ka'o wamashaapan
an ikoda'azo'o tawuru'u aona'oraz
kazannaatin-karu umanawunun.
Wuru'u kazannaatin-karu kaku-
waanaata-ka'o kiwiin Naobanai
Jesus ida'an. Na'iki abatainaouz
uruu, ìaida-kida kapam wa'ati
kaimanaiman, mishi'o wuru'u
kazannaatin-karu daua'oraz. ⁴ Uruu
dono Tominkaru aida-kida kapam
umishiin, pasha'apata-kidan ida'an
aimaakan kida matukapauzoka-
kariwai, na'iki umanawun kida'o
aimaakan, aida'o Tominkaru

umanawunun. Na'iki uaida-kida umishiin pataan ida'an pidannaonao kawana'ati ĩsha'apata-kinaa nii pabi'inaaka kida'o aimaakan Kaimana'o Doronaa ida'an, na'apa paaipan kawana'ati.

Christ tominan pidan nii

⁵Aonaa Tominkaru zaamatan angelnao kazowautapa'o nii pa'ina'o amazada wuru'u wa'atipa'oraz, uruu diina'iki'oraz amazada dau'o wuru'u wakakuwaatinanuz. ⁶Mazan usaadinpan Tominkaru kaaritan ida'a, kaikapa'a:

“Oo, Tominkaru! Kanom ni'o mooko wuru'u punyukunuu pidannao dau'atinanuz manawun, na'iki putaapanuzu wuru'u daonaioraz kaiman kapam?

⁷Putoman pidannaonao awutapa za'o nii ĩmanawunun angelnao ai, aonaa kotua'iki'i nii mani, na'iki putaanii konaunam-kinai na'iki umanawun-kinai ĩ'ati.

⁸Putaa ipai aimaakan kida ĩkazowautapan nii.”^j

Tominkaru taa ipai aimaakan kida pidannaonao ati ĩkazowautapan ni'o, aonaa kanom kaina'a ĩmakazowautapanii. Mazan kai aonaa zii watukapan ĩkazowautapan ipai aimaakan kida. ⁹Mazan watukapa Jesus, utoma-kao awutapa zaa

umanawunun angelnao ai, mazan aonaa kotua'iki'o mani, umawaka kizi ipai pidannaonao oian dikin ii Tominkaru kamunanun idi. Aizii taa-kaoa'a naa konaunam-kinai na'iki umanawun-kinai u'ati, usha'apanum kau'an ubaiatina'akanili naa mawaka-karu di'iti.

¹⁰Tominkaru wuru'u toma'oraz ipai aimaakan kida. Na'iki ipai aimaakan kida ukonaukii-kinaa ni'o. Tominkaru aipan iriba'oraz paudainao ka'idiwainan pamanawunun idi. Tominkaru saabaan Jesus kaiman manawun ubaiatinan ida'an, uruu mishi kizi ukazannaatapan pidannaonao. ¹¹Aizii Jesus na'iki wunaou'u usaabaaniaz naa, bouda'apa'o ĩdaru. Uruu idi aonaa ukiba'azon padakotan ĩdyaun pa'inawuzunao nii na'iki padadakoonao nii. ¹²Ukian sha'atii Tominkaru ati kaikapa'a:

“Ōkakuwaapan nii pudau'u ō'inawuzunao na'iki ōdadakoonao ati; Ōkonaukii-kidan nii pugaru pupidanannaonao baokopatinan dono.”^k

¹³Ukian kapam,

“Ōnyukunuu Tominkaru ati'o nii.”^l

Na'iki ukian kapam kaikapa'a:

“Di'i ōgaru'u, koraiziannaonao tuma,

Tominkaru taaniaz ō'ati.”^m

¹⁴Wuru'u koraiziannaonao, pidannaonao ĩdyaun. Ukau'an Jesus na'apa utominan, na'iki utiwaa wuru'u

Heb

ībaiatanii kidaz kapam. Utominan pidan nii, na'iki pamawakan ida'an, umainaabatan ipai Satan ma'ozakanuz, kazowautapa'oraz mawaka-karu. ¹⁵Na'iki kaikapa'o ida'an, Jesus so'otan pidannao, poitoruinao kawanu'oraz imashaa-pan pashakatan di'iki, itaritan idi mawaka-karu ai. ¹⁶Kaimanai-man ukainaabata-kaao, aonaa angelnao mani wuru'u Jesus kaminka'utaniaz, mazan Abraham takaa-daunnao pa'an. ¹⁷Uruu idi'o Jesus tominan pidan nii na'apa manawun pa'inawuzunao kawan, turuu kizi uruu īFaadaan Umanawunu'o nii, kamunan-kida'o ni'oraz īdyaun na'iki mishi'o usha'apatan aimakaan kida Tominkaru ati. Uruu turuu kizi pidannao oian kida so'ota-kaao. ¹⁸Na'iki aizii turuu ukaminka'utan wunaou'u tiwaa-kidapa-kariwainaouz, usha'apanum kau'an tiwaa-kidapa-kariwai'i naa uruu, na'iki ubaiaapa'akani'i naa dikauda'o kapam.

*Powa'a zii Jesus umanawunun
Moses ai*

3 ¹Ukau'an, ōribannao, Tominkaru zaamataniinaouz papidanannao nii. Udi'itapa Jesus, uruu apostle na'iki Umanawunu'o Faadaa ipai waunao ati mishidapai-naouz Tominkaru. ²Jesus sha'apata ipai aimakaan Tominkaru dyuudanii usha'apatan, uzaamatan uruu sha'apata'o nii kaudin-kizai, na'apa Moses sha'apatauzon kawan da'i ipai aimakaan dyuuda-kariwai usha'apatan Tominkaru Dapu

ainao ati, wuru'u upidanannaouz. ³Pidan toma'oraz kabaun pamashaapa-kizi nii, powa'a zii manawun unaubaapa-kaao wuru aia'a kabaun utomaniaz. Ukau'an na'apa kapam Jesus, powa'a'o zii manawun unaubaapa-kaao pa'an Moses ai. ⁴Mishi ipai kabaun kaina'a'o utomiki, mazan Tominkaru, uruu pa'an wuru'u toma'oraz ipai aimakaan. ⁵Moses sha'apata ipai aimakaan wuru'u dyuuda-kariwaiz usha'apatan Tominkaru Dapu aino ati, wuru'u upidanannaouz, mazan uruu poitorui karikaonan. Na'iki usha'apaapauzoniaz kainaabatan na'apam nii aimakaan sha'apan diina'iti'i. ⁶Mazan Christ, Tominkaru Danin idi, ukazowautapa Tominkaru Dapu aino wuru'u upidanannaouz, na'iki usha'apata ipai aimakaan Tominkaru dyuudanii usha'apatan ī'ati. Waunao Tominkaru Dapu aino, wazaamatanpan an pakawan wamishidapanii di'iti, na'iki wazaudapan an pakawan ukowaadauzoniaz usha'apatan nii wa'ati diina'iti'i.

*Marii wada'anan
Tominkaru karikaonan*

⁷Ukau'an, Kaimana'o Doronaa kiauzon kawan,
“Aizii kamoo, uabatan dono
na'apam Tominkaru kian,
⁸mana'a udadarada'ana'a
unyukunuu
tawuru dono'o kawanu'u
udikintapauzonuz
Tominkaru,

na'iki utiwaa-kidapauzonuz
 uruu mapidantaka'o
 amazada di'ii.

⁹ Na'ii udokozu-daunnao tiwaa-
 kidapan oġaru,
 itukapauzon pu'a'a naa
 padamata kanom kida
 osha'apaapauzonii 40
 wunu.

¹⁰ Uruu idi tuukii manawun
 oto'oran i'ati,
 na'iki okian: Ikaduz
 imada'ana'azookan oġaru,
 na'iki aonaa manawun
 iaipan paizo'atin zoobaba
 okakinaori.

¹¹ Uruu idi oto'oran bii'i otoman
 parada-karu
 aona'oraz turuu
 ukiwa-kida-ka.
 Okian: Aona'o nii na'apainim
 imorotan
 amazada sookapa-kizai iti,
 osaabaaniaz naa."ⁿ

¹² Oiribannao, ukarodin pa'i,
 aonaa kizi na'ia'oram unao nyuku-
 nuu dikaudan na'iki mamishidakan,
 na'iki unao tanawatinan pana'itii
 naa kakupa'oraz Tominkaru ai.
¹³ Uma'ozakadaaka mishi'oraiman
 ipai kamoo, wuru'u "Aizii Kamoo"
 kia'oraz udakota-ka kaina'an pu'u
 zii, uruu aonaa kizi na'ia'oram unao
 dikintapadinan, umariidapa-kidinan
 ida'an oia'o ati. ¹⁴ Waunao Christ
 tuma'o waka'iidiwainan, wazaama-
 tinpan an kaimanaiman wuru
 di'iki'i wasakadanuz wamishidapan
 atii utokon iti, aonaa wakaakin-

pan. ¹⁵ Wadi'itapa koshan tawuru'u
 usaadinapanuz:

"Aizii kamoo, uabatan dono
 na'apam Tominkaru kian,
 Mana'a udadarada'ana'a
 unyukunuu
 tawuru kawanu'u
 udikintapauzonuz
 Tominkaru."^o

¹⁶ Kanomnao tawuru'u abata'o-
 raz padamata Tominkaru paradan
 mazan dikintapa'oraz uruu? Inao
 Moses kodita-kidaniinaouz Egypt
 iki. ¹⁷ Na'iki kanomnao ati'o Tomin-
 karu to'oranuz 40 wunu? Uto'oran
 wunao ati'ora'a, oia'oraz, mawa-
 ka'oraz naa mapidantaka'o amazada
 ii. ¹⁸ Na'iki kanomnao ati'o Tomin-
 karu kian parada-karu aona'oraz
 turuu ukiwa-kida-ka ida'an, aona'o
 nii na'apainim imorotan amazada
 sookapa-kizai iti? Ukian na'apa
 wunao ati'ora'a, dikintapainauz
 Paugaru.^p ¹⁹ Ukau'an waaitapa
 aonaa imorotan taapada-ka ama-
 zada sookapa-kizai iti, usha'apanum
 kau'an imamishidakan idi'o.

*Kaina'a zii Tominkaru
 pidanannao ati sookapa-karu*

4 ¹ Kaina'a zii Tominkaru
 taauzonii wa'ati mishi'oraz
 paparadan, uruu ida'an kizi turuu
 wamorotan amazada sookapa-kizai
 iti. Marii wakarodinan zoobaba,
 uruu aonaa kizi na'ia'oram unao
 kasharutinan, utukapa pa'i umamo-
 rotakan wuru di'itii'i sookapa-kizaiz.
² Waabatani'i naa kapam Kaimana'o

Heb

Kuwai na'apa ĩabatauzon kawan. Mazan madiwautapa-ka'o karikao-nan ĩ'ati wuru'u kowaada-kariwaiz. Mishi ĩabata padamatazu, mazan aonaa ĩmishidanuzu. ³Aizii waunao mishidainaouznaa morota pa'an, wuru di'iti'i sookapa-kizaiz. Tominkaru kian kawan:

“Ōtoman ōto'oran bii'i parada-
karu aona'oraz turuu
ukiwa-kida-ka. Ōkian:
Aona'o nii na'apainim
ĩmorotan amazada
sookapa-kizai iti,
ōsaabaaniaz naa!”^q

Mishi Tominkaru kaudin-kizi ipain utoman dono'oraz amazada. ⁴Kaina'a usaadinpan 7th kamoo dau'u, kaikapa'a: “Tominkaru sookapan 7th kamoo ida'a ipai pakaudin-kizi kida ai.”^r ⁵Na'iki wadi'itapa koshan usaadinapanuz, Tominkaru kian, “Aona'o nii na'apainim ĩmorotan amazada sookapa-kizai iti.”^s ⁶Kiwiiniinaouz ĩabatan Kaimana'o Kuwai, aonaa ĩmorotauan amazada sookapa-kizai iti, usha'apanum kau'an ĩdikintapan idi'o. Kaina'a'o nii baokoinao taapada-kaoo nii ĩmorotan amazada sookapa-kizai iti. ⁷Ukau'an Tominkaru saabaa ba'orran kamoo, uruu dakota-kariwaiz “Aizii Kamoo.” Ukowaadanuz David ida'an iriba wunu dobatan dauna'an, uruu dau'ati'o tawuru'u kii-karuz kaikapa'a:

“Aizii kamoo, uabatan dono
na'apam Tominkaru kian,

Mana'a udadarada'ana'a
unyukunuu.”^t

⁸Joshua tauzon an mani sookapa-karu ĩ'ati, aonaa kanom nii mani Tominkaru kadakotinan ba'orran kamoo dau'u udauna'an. ⁹Uruu idi, kaina'a zii Tominkaru pidananao ati sookapa-karu, Tominkaru sookapauzon kawan 7th kamoo ida'a. ¹⁰Kanom morota'o sookapa-kizai iti, Tominkaru saabaaniaz, usookapan nii pakaudin-kizi kida ai, na'apa Tominkaru sookapauzon kawan da'i pakaudin-kizi ai. ¹¹Ukau'an marii watiwainan dadara wamorota kizi amazada sookapa-kizai iti. Dadara pa'i watiwain, uruu aonaa kizi kanom pozawatan pata-makapan ida'an wunao kaduzu'u, dikintapainauz.

¹²Tominkaru Paradanuz kaku-pa'o, na'iki uka'iita pasha'apatan aimaakan kida. Powa'a'o zii manawun udimanan marii dya'u-tama'oraz udabaazi dimanainpan ai. Atii uchoota waka'azoo iti, wadoronaa na'iki wanyukunuu sakadinapa-kizi iti. Uchoota atii waniwa'uuzi dyukoinpan, na'iki waunanzoo zikon iti. Na'iki Tominkaru paradan aitapa-kida na'apam wadi'itapan na'iki kanom waaipan wanyukunuu ii. ¹³Aonaa kanom kaina'a dizinpa'o nii Tominkaru ai ipai utomaniaz bii an. Ipai aimaakan mashaapan kainaabanaa na'iki da'atinapa uawun za'a. Na'iki u'ati'o nii wuru'u wakowaadanuz ipai na'apam wamashaapauzonuz.

^q 4:3 Psalm 95:11 ^r 4:4 Genesis 2:2 ^s 4:5 Psalm 95:11 ^t 4:7 Psalm 95:7-8

Jesus, uruu Umanawunu'o Faadaa

¹⁴Kaina'a waFaadaan Umanawunu'o manawun mako'oraz naa aokazi iti, uruu Jesus, Tominkaru Daniz. Ukau'an marii pakawan wazaamatanpan wuru di'iti'i wamishidapanuz uruu. ¹⁵Usha'apanum kau'an wuru'u waFaadaan Umanawunu'oraz, uaitapanii na'apa'oram wuru'u wamaturuukanuz. Umashaapankan dono imi'i baara'a, tiwaa-kariwai kapam uruu ipai sha'apa'oram ida'an kida, na'apa waunao kawan. Mazan aonaa na'apainim u'oian. ¹⁶Ukau'an aonaa wataria'ana'a wamaonapadinan Tominkaru kamunanu'oraz ida'ati. Na'ii wakamunan-kida-kao nii na'iki waikodan nii kamunan-karu kamin-ka'uta'o nii waunao, waaipan dono waminka'u nii.

5 ¹Umanawunu'o Faadaa zaamatauzo-kariwai da'i pairibannaou bii iki, ukau'din-kizi ni'o taa-kao, umakon Tominkaru kanaapu iti pidannaou ati, utaa kizi kaiman kida'o aimaakan Tominkaru ati, na'iki uzowii kizi uzainao pidannaou oian dikiin ii. ²Kaiman uruu wunao tuma'a maaitapin-kainaoz na'iki sha'apatainaouz dikauda kida'o aimaakan, usha'apanum kau'an uruu na'apa'o umaturuukan kapam ñnao kawan. ³Ukau'an pamaturuukan idi, uzowian nii uzainao pa'oian dikiin ii kapam, uzowian dono uzai pidannaou oian dikiin ii.

⁴Aonaa pidan Umanawunu'o Faadaa-tinpan paaipan ati kari-kaonan. Soo Tominkaru zaamatan ida'an pidan, wuru'u utominanuz pa'an Umanawunu'o Faadaa nii, na'apa Aaron zaamatauzo-kao kawan. ⁵Ukau'an na'apa'o kapam Christ, aonaa paaipan ati'o mani wuru'u uzaamatananuz Umanawunu'o Faadaa nii. Mazan Tominkaru pa'an wuru'u zaamata'oraz uruu, ukian dono'oraz u'ati kaikapa'a:

“Pugaru ödani,
Aizii ögaru'u naa pudaru
nii.”^u

⁶Na'iki ukian koshan kaikapa'a:

“Pugaru karikaonanu'o nii
pufaadaa-tinpan,
na'apa'o Melchizedek faadaa-
tinpaouzon kawan.”^v

⁷Jesus mashaapankan dono imi'i baara'a, utoriinapa Tominkaru ati na'iki upishaa ukaminka'utan paugaru. Utoriinpan diiwa'o ida'an na'iki uzaada Tominkaru ati, turua'oraz ukazannaatan uruu mawaka-karu ai. Na'iki wuru'u utoriinapanuz dako'ati-kao, usha'apanum kau'an utainan idi'o kaiman-daun Tominkaru ati. ⁸Jesus Tominkaru danin pu'u padamata, utominapa izo'atiaaba-karu dau'u pabaiatinan ida'an. ⁹Ubaiaapan idi ipai aimaakan Tominkaru aipan kawana'ati, uruu'u naa karikaonanu'o kazannaatin-karu ikoda-kinao nii ipai wunao ati'i izo'atiinaouz uruu. ¹⁰Tominkaru

Heb

^u 5:5 Psalm 2:7 ^v 5:6 Psalm 110:4

zaamatan uruu Umanawunu'o Faadaa nii, na'apa'o Melchizedek^w faadaa-tinpaazon kawan.

*Kakinaorii waota-karu
aia'o mishidapa-karu ai*

¹¹ Kaina'a dobata wakowaa-da'azoonii wuru dau'ana'a, mazan kasha'apannaa ukowaada-ka kaimanaiman unao ati, usha'apanum kau'an kona'ii utominpan. ¹² Unao kotua'iki'ora'a naa umishidapan Jesus, mazan upu'u aonaa uka'iitan utominapa-kidan baokoinao, mazan kii'an, ba'oran pidan tominapa-kidan zii unao powaa iti zii koshan wuru dau'a'a kiwiini'oraz tominapa-karu kida Tominkaru kuwaa dau'oraz. Unao koraziannao sodi kida kawanu'o zii, biidapa'o zii dunui karikaonan, maka'iitaka'o zii panikan wanyukunui. ¹³ Pidan mashaapa'oraz zii dunui ida'an karikaonan, pa'ishizo sodi'o zii kawanu'o wuru'u. Aona'o zii uaitapan aimakaan kaimana'o oo aimakaan aona'o ukaimanan. ¹⁴ Mazan pidan nika'o kimisha'o wanyukunui, dyaupai'ora'a naa pa'an wuru'u. Uaitapani'i naa pa'an na'ia'oram aimakaan kaimana'o na'iki aimakaan oia'o.

6 ¹ Ukau'an marina'a naa shoman kiwiin kida'oraz zii da'i tominapa-karu Christ dau'oraz, mazan wamako'o naa mishi'oraiman wuru di'iti'i kakinaorii, wadyaupai-kinna ni'oraz pa'an.

Aonaa wasakadina'ana'a powaa iki wuru di'iki'i, pidannao pa'ina'oraz zii imishidan tominapa-kinnaaz. Tawuru'u tanawatin-karu madiwau-tapa-ka'o sha'apatin-karu kida ai dau'oraz, na'iki Tominkaru mishida-ka dau'oraz zii. ² Na'iki chikaawunuin-karu kida dau'oraz, na'iki pidannao muudan dau'oraz paka'u kida ba'oran pidan ida'ati, na'iki tominapa-karuz mawakainao kadishita-kida-ka dau'oraz diina'iti'i, na'iki karikaonan'oraz pataka'utin-karu dau'oraz. ³ Na'iki Tominkaru taapadan an una'apan, wamakon nii wuru di'iti'i kakinaorii wadyaupai-kinna ni'oraz pa'an.

⁴ Aizii aonaa turuu pidannao padanata-kida-ka powa'a ati koshan Tominkaru ida'ati, wunaou'u pidannaouz kaawa-kida-kariwaiz naa baukapaiman Tominkaru kanadan ida'ati.^x Konaukia'oraz da'i itimaan kaimana'oraz aimakaan aokazi iki'o, na'iki ka'idiwaina'oraz Kaimana'o Doronaa idi. ⁵ Na'iki itapani'i naa na'apam Tominkaru padan kaimanan, na'iki itapani'i naa na'apam Tominkaru ma'ozakan, wuru'u ukaiwaan ni'oraz diina'iti'i. ⁶ Mazan imarina'atan an pamishidapan Christ, aonaa turuu ipadanata-kida-ka powaa ati Tominkaru ida'ati. Wururu'u aimakaan isha'apataniaz, Tominkaru Dani tauka-ka kawanu'o wuru'u cross di'iti na'iki iba'azoo-

^w 5:10 Genesis 14:17-20 ^x 6:4 wunaou'u pidannaouz kaawa-kida-kariwaiz naa baukapaiman Tominkaru kanadan ida'ati oo "baukapaiman itapani'i naa padamata mishi'o kuwai Tominkaru di'iki'oraz"

tin-kidan uruu iriba'o pidannao kanaapu iti.

⁷Tominkaru wuru'u kamunan-kida'oraz zakapu kaimana'oraz wunu zabiipan, uruu idi ziwu paoribai sodan kida, paowainao atiz. ⁸Mazan zakapu kaiwada-karu baawuta'o na'iki kazamaka'o baawuta'o pa'idiwaru, madiwautapa-ka'o karikaonan wuru'u, uruu idi Tominkaru pataka'utan niizu, na'iki ukawaoda-ka'o nii ipai.

⁹Õmin-mishidannao õmarainapaniinao, waparadan pu'u padamata unao ati kaikapa'a, mazan waaitapa wanyukunuu ii, usha'apatan nii kaiman kida'o aimaakan, pidan sha'apatauzoniaz pakazannaatinan idi'oraz naa. ¹⁰Tominkaru aona'o nii usha'apatan aimaakan pana'iti. Aona'o nii umanyukunuutan wuru'u unao sha'apataniaz, oo unao aida-kidaniaz ukamarainapanun Tominkaru ati, ukaminka'utan ida'ana'oraz umin-mishidannao, atii kai pakawan zii unao sha'apaapan na'apa kida'o ï'ati. ¹¹Na'iki tuukii manawun waiipan ipai unao pakawan usha'apaapan wuru'u dadara'oraz kaudin-kizai atii utokon iti. Uruu mishi'o nii uikodan wuru'u aimaakan kida uzaudapaniaz. ¹²Aonaa waiipan uzoonon, mazan waiiapa unao tawunao kawan pa'ana'a, mishidainaoz na'iki makashadin-kainaoz, uruu idi izaamata tawuru'u Tominkaru kowaadani putaan nii ï'ati.

*Tominkaru kian kawana'ati,
mishi'o nii usha'apan*

¹³Tominkaru kaiwaa pa'uu, utukapa-kida-kinaa nii umishian nii wuru'u paparadanuz, ukowadauzon dono'oraz pasha'apatan nii aimaakan Abraham ati. Ukaiwaan pa'uu aonaan idi ba'oran umanawunu'o nii u'ai. ¹⁴Ukian kaikapa'a:

“Mishi'o nii õkamunanun
pu'ati,
iriba'o nii õtaan
putakaannao nii.”^y

¹⁵Abraham aonaa ukashadinan pazaudapan, atii uzaamatan Tominkaru kowaadaniaz pataan nii.

¹⁶Pidannao kaduz ïdakotauzon pidan umanawunu'o pa'ai, ïtukapa-kida'azon idi ïmishian nii wuru'u paparadanuz. Na'iki pidannao abatan dono uruu kaduz parada-karu, aona'a naa powa'a ïmamishida'akan. ¹⁷Aizii Tominkaru aipan patukapa-kidan kaimanaiman aona'o nii upana'adan padi'itipan pasha'apata'azonii ai, uruu idi ukaiwaan pa'uu utukapa-kida-kinaa nii umishiian nii wuru'u paparadanuz, wunao ati'i zaamatainao ni'oraz tawuru'u ukowadauzoniaz pataan nii. ¹⁸Di'ora'a dya'utama'oraz aimaakan kida, aonaa turuu ïpana'adinan: Tominkaru aonaa turuu umariidinan utaan dono mishi'o paparadan, na'iki aonaa turuu umariidinan ukaiwaan dono pa'uu.

Heb

Ukau'an waunao makoinaouznaa Tominkaru di'iti kazannaatin-karu dau'ati, tuukii wanyukunuu ma'ozakada-kaao aonaa kizi wakashadinan wazaudapan kaiman kida'o aimakaan Tominkaru taa'azooniaz wa'ati diina'iti'i. ¹⁹Na'iki wazaudapan idi'i naa Tominkaru taa'azooniaz wa'ati, aonaa kanom awautapan^z waunao Tominkaru ai. ²⁰Jesus mako'o naa u'idi'iti wa'ua'ati, na'iki waunao dikin ia'o umakon, uru'o ni'i naa karikaonanu'o Umanawunu'o Faadaa nii, na'apa Melchizedek^a faadaa-tinpaazon kawan.

Melchizedek faadaa-tinpan kaduz umanawunu'o

7 ¹Aizii Melchizedek king da'i donoi Salem ii, na'iki uruu faadaa kapam, ukaudinan Tomin-karu umanawunu'o manawun ati. Aizii Abraham papidanannao tuma, ĩmizaataakapan patarubanao tuma, ĩzowii ipai ĩdyaun panaobanaa kingnao tuma kapam. Aizii Abraham kiwapaanan dono'o naa na'iki, Melchizedek ikodapan uruu, na'apain udapadan kaiman kida'o aimakaan sha'apa kizi Abraham ati, Tominkaru di'iki'o.^b ²Aizii Abraham, una'aka ipai aimakaan kida pazaamataniaz pamizaataaka-kizi iki. Uru'u naa ubuutan 1/10 aimakaan kida pazaamataniaz di'iki,

na'iki utaanuzu Melchizedek ati, u'idiwau nii.

Wuru'u Melchizedek uuaz, "Kaimana'o Naobanai" kia'o wuru'u. Na'iki uruu dakota-kaao kopam, "Kaimanaaka-karu Naobanaanaa," usha'apanum idi uwiizi uu Salem, "kaimanaaka-karu" kia'o wuru'u. ³Aonaa Melchizedek daru na'iki daro aitapa-kaao. Na'iki aonaa kapam udokoza-daunnao aitapa-kaao. Aonaa uitapa-kaao na'apaini'oram ushakatan na'iki na'apainim naa umawakan. Melchizedek Tominkaru Dani kawanu'o; ufaadaa-tinpan idi karikaonanu'o.

⁴Aizii utukapa, na'apam Melchizedek umanawunun. Abraham, wadokoza-daunnao tomin-kiziz, ubuuta ipai aimakaan pana'akaniaz na'iki utaa 1/10 Melchizedek idiwau nii. ⁵Na'iki kii-karu kawana'ati Moses kakinnaori ida'an, Levi takaan-daunnao wuru'u faadaa-tinainaouz, ĩnao zaamata'o nii pa'idiwau nii 1/10 wuru di'iki'i pairibannao buutanii kidaz, (Abraham takaan-daunnao wuru'u ĩribannaouz, mazan upu'u ĩzaamatan aimakaan i'idi'iki). ⁶Mazan Melchizedek aonaa Levi takaan-daun mani uruu, upu'u zii uzaamatan 1/10 Abraham ai. Na'iki upu'u udapadan kaiman kida'o aimakaan sha'apa kizi Abraham

^z 6:19 Tominkaru Dapu Jerusalem ia'oraz, unazo ii kaina'a kazo'a'o na'iki udaru'o kamicha mada. Uruu awautapa'o pidannao, ĩmorotan ai Kabaun Nazoo Kaimana'oraz Manawun di'iti. Soo Umanawunu'o Faadaa, uruu turuu umorotan na'iti baukapa karikaonan ipai wunu. Mazan Jesus, baukapa umawakan na'iki utaan paizain pidannao oian dikin ii. Uruu wuru'u da'ata'oraz aokazi iti'o dunapo.

^a 6:20 Genesis 14:17-20 ^b 7:1 Genesis 14:17-20

ati, uruu ati'oraz sha'atii Tominkaru kowaadauzon usha'apatan nii kaimana'o aimaakan. ⁷Na'iki ipai pidan aitapan: wuru'u pidan umana-wunu'oraz powa'a zii ba'oran ai, turuu udapada-kidan kaimana'o aimaakan sha'apa kizi wuru ati'i ba'oran aona'oraz umanawunun. ⁸Wunaou'u faadaanaouz, wuru'u Levi takaan-daunnaouz zaamata 1/10, mazan ñao mawaka'o nii. Mazan Melchizedek zaamata'oraz 1/10 Abraham ai, karikaonanu'o ukakupan pa'an, saada-kariwaiz kian kawana'ati udau'an. ⁹Na'iki Abraham taan dono'oraz Melchizedek ati 1/10, turuu wakian Levi takaan-daunnao wuru'u zaama-tauzonaouz padamata 1/10; upu'u ñaan kapam Melchizedek ati Abraham ida'an, ¹⁰usha'apanum kau'an Melchizedek ikodapan dono'oraz Abraham; Levi, padokozu-daun Abraham ida'a'ora'a naa uruu na'apain.

¹¹Aizii wuru'u Levi takaan-daunnao faadaanao-tinapauzon kaduzuz turuan an mani usha'apatan ipai aimaakan Tominkaru aiapanii usha'apata-ka, aonaa kanom nii mani ba'oran kaduz faadaa aiapa-ka Melchizedek kawanu'o pa'an, aonaa Aaron^c kawanu'o mani. (Levi takaan-daunnao faadaa-tinapanuz, kakinaorii taa-kariwaiz Moses ati, kawana'ati'o wuru'u ñfaadaa-tinapanuz.)

¹²Na'apainim dono wuru'u faadaa-tinapa-karu kaduzuz pana'ada-ka, ukau'an pana'adina'o nii kapam wuru'u ñkakinaorinaaz. ¹³Na'iki usaadinpan kawana'ati wanaobanaa Jesus dau'an, uruu ba'oran pidan tonaazinaa di'iki'o uwa'atin; na'iki aonaa na'apainim pidan uruu tonaazinaa di'iki'o faadaa-tinpauzon. ¹⁴Kaimanaiman uaitapa-ka wanaobanaa wa'atin Judah tonaazinaa di'iki'o, na'iki Moses aonaa na'apainim ukiauzon uruu tonaazinaa di'iki'o faadaa-tinapa-karu dau'an.^d

***Ba'oran faadaa,
Melchizedek kawanu'o***

¹⁵Aizii turuu waaitapan powa'a zii kaimanaiman, ba'oran kaduz faadaa aidinan, Melchizedek kawanu'o. ¹⁶Ufaadaa-tinan aonaa ushakatan ida'ana'o mani faadaa-tinpauzonao tonaazinaa di'iki; mazan ufaadaa-tinan wuru ida'ana'a kakupa-karu ma'ozakanuz aona'o ni'oraz ukatokon-tinauzon pa'an. ¹⁷Na'apa usaadinpan kawana'ati udau'an, kaikapa'a:

“Pugaru karikaonanu'o nii pufaadaa-tinpan,
na'apa Melchizedek faadaa-tinpauzon kawan.”^e

¹⁸Ukau'an kiwiitapa'oraz kakinaorii (Moses ati'oraz utauzoka), aona'a naa ukaiwaa-ka

^c 7:11 *Aaron*: uruu kiwiini'o faadaa, na'iki uruu Levi takaan-daun. ^d 7:14 *Jesus* wa'atin pu'u Judah tonaazinaa di'iki, kii-karu kawana'ati, ipai wuru'u ba'oran Israel tonaazinaa kida bada'apa'o ñdoko, Jacob, ba'oran u'uu, Israel.

^e 7:17 Psalm 110:4

powa'a, usha'apanum kau'an umaturuukan idi na'iki madiwau-tapa-ka'ora'a naazu. ¹⁹Wuru'u kakinaoriiz, aonaa usaabaan pidan kaiman. Mazan aizii waaitapa kaina'a'a naa taa-ka'o wa'ati wamao-napadin-kinan nii Tominkaru ida'ati. ²⁰Na'iki powa'a zii, kaina'a Tominkaru paradan pa'uu ida'ana'oraz utoman.^f Aonaa kaikapa'o paradakaruu nii, ba'orainao zaamata-ka'o dono'oraz faadaanao nii. ²¹Mazan Jesus faadaa-tinan wuru ida'ana'a Tominkaru taaniaz paparadan pa'uu ida'ana'oraz, ukian dono'oraz u'ati kaikapa'a:

“Ogaru Naobanai toman
parada-karu ò'uu ida'an;
na'iki aona'o nii òpana'adan
ònyukunuu:
'Pugaru karikaonanuo' nii
pufaadaa-tinpan!' ”^g

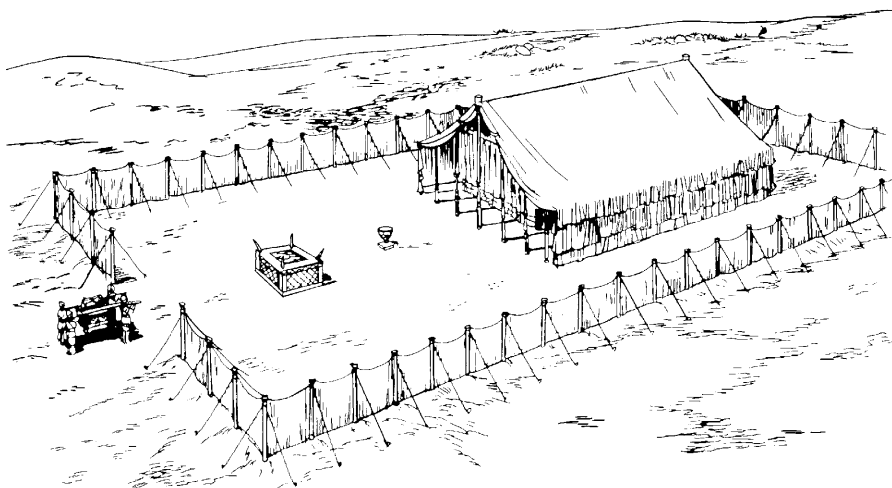
²²Tominkaru toman idi paradakaruu pa'uu ida'an, Jesus ida'ana'o umishian wuru'u Pa'ina'oraz Covenant^h Tominkaru kowaadaniaz pasha'apatan nii pidannao ati, na'iki powa'a'o zii ukaimanan.

²³Kaina'a koshan ba'oran na'apam Jesus faadaa-tinapanuz pana'adinpan: kiwiitapainaoz faadaanao iriba'o ìdyaun, usha'apanum kau'an mawaka'o nii ìdyaun, ukau'an aonaa karikaonanuo' nii mani ìkaudinan faadaanao nii. ²⁴Mazan Jesus, karikaonanuo' ukakupan, uruu idi karikaonanuo'

nii ufaadaa-tinpan. ²⁵Ukau'an turuu ukazannaatan kai, wuru'u pidannao wa'atiinaouz Tominkaru ida'ati paugaru ida'an, na'iki karikaonanuo' nii ukazannaatan, usha'apanum kau'an karikaonan ukakupan na'iki uparadan nii ìdikin ii Tominkaru ati.

²⁶Ukau'an Jesus wuru'u Umanawunu'o Faadaa sha'apata'oraz ipai aimakaan wa'ati. Uruu Tominkaru zaamatanii, aona'o ukasharutinpan na'iki aonaa oia'o nii u'ida'a, usaabaa-ka'o pana'itinapu oiainao ai na'iki usawata-ka'o aokazi iti umanawunu'o nii. ²⁷Uruu idi aonaa kanom nii uaiapa-ka'o utaan uzai kawaoda-kariwai Tominkaru ati ipai kamoo, wunao Umanawun kidainao Faadaanao tauzon kawan uzai kida kawaoda-kariwai Tominkaru ati. Kiwiin ìtaan nii pa'oian dikin ii na'iki udauna'an ipai pidannao oian dikin ii. Uruu taaina'o baukapa pa'an pidannao oian dikin ii pamawakan ida'an na'iki aona'o nii na'apainim utaaianan powa'a koshan. ²⁸Moses kakinaori ida'an pidannao maturuu-kainao zaamata-ka'o Faadaanao Umanawun kida'o nii, mazan kakinaorii taa-ka'o daunan, Tominkaru taan paparadan pa'uu ida'an, uzaamatan pauDani Umanawunu'o Faadaa nii, ka'iita'oraz pasha'apatan ipai aimakaan Tominkaru aipan kawana'ati.

^f 7:20 *pa'uu ida'ana'oraz utoman*: Tominkaru kaiwaan pa'uu uaipan idi pidan aitapan umishiian nii paparadan ukian kawana'ati. ^g 7:21 Psalm 110:4 ^h 7:22 *Pa'ina'oraz Covenant*: Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinan di'ii, 'covenant' waranu'u.

*Tabernacle dikin Tominkaru aipan kawana'a-
ti'o Moses toma-kidan (8:5)*

Jesus wuru'u

Umanawunu'oraz waFaadaan

8 ¹Aizii di'i wuru'u òaipaniaz uaitapan, kaina'a Umanawunu'o waFaadaan, sakanata'oraz naa umanawun-tinapa-karu ida'a Tominkaru diwa'ora antanapu aokazi ii. ²Ukaudinan Umanawunu'o Faadaa nii, wuru nazo'o ia'a mishi'oraz Tabernacleⁱ Tominkaru tomaniaz aokazi ii, aonaa pidan tomanii mani.

³Ipai Umanawunu'o Faadaa taa kaimana'o aimaakan kida na'iki kawaoda'o nii uzai Tominkaru ati. Uruu idi waFaadaan Umanawunu'oraz, utaanii kapam aimaakan

Tominkaru ati. ⁴Umashaapan an zii mani imi'i baara'a, aonaa mani ufaadaa-tinan, usha'apanum kau'an, kaina'a'a naa faadaanao taa'o aimaakan kida Tominkaru ati Kakinaorii kawana'ati. ⁵Wuru'u Tabernacle imi'i baara'a'oraz na'apa'o aokazi ia'oraz kawan, mazan udikin karikaonan. Uruu idi'o Moses kakinao-kao ukadi-shita-kida'azon dono'oraz naa Tabernacle, Tominkaru kian u'ati, "Mishi pa'i putoma ipai aimaakan, na'apa manawun wuru kawana'ati'i òaida-kidaniaz pu'ati midukuo ii."^j ⁶Mazan Jesus kaudin-kizi taa-kao, ufaadaa-tinapanuz, powa'a'o zii umanawunun pa'an wunao

Heb

ⁱ 8:2 *Tabernacle*: uruu toma-kariwaiz Tominkaru Dapu nii, Exodus di'ia'oraz ukowaada-kao kamicha madanaa idi'o. Mazan da'a'a verse 2 ida'a, kaina'a Tabernacle kapam, uruu Tominkaru Dapu manawun aokazi ia'oraz. Putukapa Hebrews 9:1-8 kapam. ^j 8:5 Exodus 25:40; 26:30

kaudin-kizi aia'a, kiwiitapainouz faadaanao. Na'apa ukau'an wuru'u Pa'ina'oraz Covenant^k Jesus ida'ana'oraz umishiinan, powa'a'o zii pa'an umanawunun Kiwiitapa'oraz Covenant ai. Na'iki Tominkaru sha'apatan kaiman kida'o aimakaan uruu ida'an. ⁷Aonaan an mani pidannao kasharutinpan Kiwiitapa'oraz Covenant ai, aonaa kanom nii mani ukawadaunutakao. ⁸Mazan Tominkaru tukapan idi papidanannao kasharutinpan pa'ai, uruu idi ukian,

“Kaina'iki kamoo kida wa'atin,” Naobanai kian,
 “Uruu dono'o nii otoman Pa'ina'o Covenant Israelitenao na'iki Judah sannao tuma.

⁹Wuru'u Pa'ina'oraz Covenant otoman ni'oraz, aonaa wuru kawanu'o nii mani'i otaniaz covenant idokozunnao ati.

Ona'akan idyaun okarodapan ida'ana'o, okodita-kidan dono'oraz idyaun Egypt iki.

Aonaan idi iizo'atin wuru'u Covenant otaniaz Moses ida'an,

uruu idi'o aona'a naa onyukunuupa'akan idyaun.

¹⁰Aizii kaikapa'o nii wuru'u Pa'ina'o Covenant otoman ni'oraz

Israelitenao tuma diina'iti'i,”
 Naobanai kian,

“Omuidan nii okakinaori kida inyukunuu ii idi'itinapakinanao nii,

na'iki o'saadanao niizu

inyukunuu ida'a

inyukunuitapakinanao niizu.

Ōgaru'o nii iTominkarun nii,

na'iki inaou'o nii

opidanannao nii.

¹¹Aona'o nii pidan tominapakidan pamin-dazabazi oo pa'inawuzu,

ukian ida'an, 'Putominapa Tominkaru dau'u.'

Usha'apanum kau'an ipai'o nii itaitapan o'garu,

pidannao wuru'u aona'oraz

imanawunun na'iki umanawuniinaouz

pidannao.

¹²Omainaabatan nii wuru'u

aimakaan dikauda

kida'oraz isha'apatauzon,

na'iki aona'o nii powa'a

onyukunuitapan i'oi'an

kida.”^l

¹³Tominkaru dakotan idi patoman Pa'ina'o Covenant, uruu idi Kiwiini'oraz Covenant, aona'o ni'i naa uaiapa-ka.

Imi'i baara'a'o na'iki aokazi ia'o Tabernacle

9 ¹Aizii kiwiini'oraz Tominkaru toman covenant Israelitenao tuma, kaina'a'o choochiapa-karu

^k 8:6 Pa'ina'oraz Covenant Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaadakinoo di'ii, 'covenant' waranu'u. ^l 8:12 Jeremiah 31:31-34

kakinaorinaa kida na'iki kaina'a imi'i baara'a'o Tabernacle.^m
²Wuru'u Tabernacle kamicha mada idi'o utoma-ka; na'iki dya'utama'o unazoo. Kiwiitapa'o unazoo ida'a kaina'a lamp, miisaⁿ baara na'iki bread upaawa'a; wuru'u kiwiitapa'oraz unazoo, uruu dakota-ka Kabaun Nazoo Kaimana'o.

³Tabernacle nazoo buutapa-ka kamicha mada kazadinpa'o idi, aizii uruu barau itinapu kaina'a ba'oran unazoo, uruu dakota-ka Kabaun Nazoo Kaimana'oraz Manawun.
⁴Uruu nazoo ida'a kaina'a altar, gold idi'o utoma-ka, incense^o kawaodapa-kizinao. Na'iki kaina'a Moses kakinaori pakarannaa, ipai'o ukamadata-ka gold idi. Aizii pakara nazo'o, kaina'a kamoti gold idi'o utoma-ka, pida'o manna^p idi. Kaina'a kapam Aaron wadookori soda'oraz da'i, na'iki kaina'a dya'utam kuba kataida'u kida'o na'a'oraz Tominkaru Paradan saadinpan. ⁵Aizii pakara paawa'a kaina'a Cherubnao^q kainaabatapa'o Tominkaru kaina'an, i'kutuba kida kadamara-dinapa wuru paawa ana'a

oii-karu so'ota-kizinaoaz. Mazan kai aonaa zii turuu wakadakotinan kaimanaiman di'oraz aimakaan kida dau'a'a.

⁶Aizii aimakaan kida minziiwa-kida-ka dono'o naa ipai na'apa, faadaanao morotan nii ipai kamoo kiwiini'oraz unazoo di'ti, i'sha'apata kizi pakaudin-kizi. ⁷Mazan Faadaa Umanawunu'oraz pa'an, soo uru'o nii morota wuru di'ti'i ba'oran unazooz, kamicha mada kazadinpa'oraz barau itinpu'oraz, na'iki umorotan na'ti baukapa karikao-nan ipai wunu. Na'iki umorotan nii

Heb

Moses kakinaori pakarannaa (9:4)

m 9:1 *Tabernacle*: Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii. **n 9:2** *miisa*: English ida'an, table. **o 9:4** *incense*: kaduunu'o shanaribai. **p 9:4** *manna*: uruu Tominkaru dyuudauzoniaz Israelitena; wanyukunuu nii aokazi iki ina'iaakapan dono'oraz mapidantaka'o amazada ii aka. **q 9:5** *Cherubnao*: angel-nao kawanu'o, na'auzo maonapa Tominkaru dazaba'a. Di'ora'a kida Cherubnao dikin toma-kariwai gold idi, kainaabata'o Tominkaru taba wuru'u.

na'iti, soo una'akan an izai patuma utaan ni'oraz Tominkaru ati, pa'orian dikan ii na'iki wuru dikan ia'a oii-karu kida pidannao sha'apataniaz maaitapinaka-daun.

⁸Kaimana'o Doronaa kaimanaiman ukainaabatan wa'ati wuru ida'ana'a, aonaa zii na'itim morotakaru wuru di'iti'i Kabaun Nazoo Kaimana'oraz Manawun, wuru kaina'an kawana'ati zii'i, kiwiitapa'oraz Tabernacle. ⁹Di'oraz aimakaan, kainaabata wa'ati kai kida'o aimakaan dau'an. Utukapa-kida wa'ati kaiman kida'oraz aimakaan taa-ka'o, na'iki uzai kawaoda-ka'oaz Tominkaru ati, aonaa turuu usaabaan pidan choochiipa'o nyukunuu pa'orian ai. ¹⁰Wuru'u kakinaorii kidaz wuru dau'an kida'o karikaonanu'u: aimakaan kida turua'oraz unika-ka'o na'iki utuza-ka'o dau'ana'o, na'iki chikainkaru kida dau'ana'o. Na'apa'oraz kakinaorii kida, nanai ati'o karikaonan, aonaa nyukunui ia'o mani, ukaiwaapa-ka'o nii aita-ka'o atii wuru ida'ati'i Tominkaru tomanuz ipai aimakaan pa'inaa na'iki pana'a.

¹¹Mazan uru'u naa Christ Umanawunu'o Faadaa taa'oraz wa'ati kaiman kida'oraz aimakaan, kaina'a'oraz naa kai. Na'iki umorota Tabernacle iti, powa'a'oraz zii pa'an umanawunun na'iki ukaimanan, aonaa pidan tomanii mani, oo aonaa di'ora'a amazada ida'a'o aimakaan kida idi'o mani utoma-ka'o.

¹²Aonaa umorotan na'iti pana'akan ida'an boogi^r izain, na'iki

tapi'iza dani izain, mazan umorotan paizain ida'an pa'an Kabaun Nazoo Kaimana'oraz Manawun di'iti, umorotan baukapa na'iki aona'o nii na'apainim koshan. Uruu idi aonaa utokon nii ukazannaatan waunao oia'o ai.

¹³Aizii wuru'u boogi izain na'iki tapi'iza kazoti izain, na'iki pariti'i kida tapi'iza dani kawaoda-kariwai di'iki'oraz chibii-ka'o ida'an, turuu usaabaan pidan nanaa karikaonan, wuru kawana'ati'i ikakinaorinaaz,^s mazan aonaa inyukunuu ii mani. ¹⁴Pidan saabaa-ka'o kaiman kaikapa'o kaduz ida'ana'a, mazan Christ izain powa'a zii manawun usha'apatan aimakaan umanawunu'o, utaaianan idi Tominkaru ati makasharutinaaka-daun, wuru ida'ana'a Doronai karikaonanu'oraz ukakupan. Uizain saabaan nii wanyukunuu wuru aia'a madiwautapa-ka'o sha'apatin-karu kida ai, turuu kizi wash'a'apatan wuru'u aimakaan, Tominkaru kakupa'oraz aiapanii wash'a'apatan.

¹⁵Ukau'an Christ ida'ana'o wuru'u Tominkaru tomanuz Pa'ina'o Covenant, turuu kizi Tominkaru dapadaniinaouz papidanannao nii zaamatan ukowaadauzoniaz pataan nii, karikaonanu'oraz kaiman kida'o aimakaan. Turuu usha'apan na'apa, usha'apanum kau'an mawaka'a naa Christ, muuda-kida'o nii pidannao wuru aia'a ipataka'utakaoaz pa'orian dikan ii, wuru'u isha'apatauzonii kidaz imashaapan

^r 9:12 *boogi*: English ida'an, goat. ^s 9:13 Numbers 19:1-8

dono'oraz zii Kiwiitapa'o Covenant waranu'u.

¹⁶Aizii pidan mawakan an mani, na'iki kaina'a uwa'akan pasaadanii mawaka-karu kaaritannaa, kowaada'o nii kanomnao ati'o nii wuru'u usha'apauz kida taa-kaao umawakan dono. Aonaa kanom zaamatan wuru'u aimaakan kidaz pa'idiwau nii wuru'u kaarita kawana'ati, soo uaitapa-kaao dono mishi, mawaka'anaa wuru'u saada'oraz mawaka-karu kaaritannaa. ¹⁷Usha'apanum kau'an wuru'u mawaka-karu kaaritannaaz madiwautapa-ka'o, pidan saada'oraz kakupan an zii; ukaiwainan nii soo umawakan dauna'an.

¹⁸Uruu idi'o kapam Kiwiitapa'oraz Covenant Tominkaru tomaniaz Israelitenao tuma, kaiwainan soo zowii-kariwai uzai izain kaiwaa-kaao ida'an. ¹⁹Kiwiitapa'o aimaakan Moses sha'apatan, ukowaadan pidannao ati ipai Tominkaru dyuudaniaz uizo'ati-kaao, usaadinpan kawana'ati kakinaorii kida ida'a. Udauna'an uzaamatan tapi'liza dainao izain, wunu tuma na'iki wuza'o kaznizo idi, na'iki hyssop waoda ida'an uchibian kakinaorii kaaritannaa, na'iki ipai pidannao. ²⁰Aizii uchibian pu'u, ukian, "Di'oraz izai, uruu kainaabata'o Tominkaru toman covenant unao Israelitenao tuma, unao izo'atin ni'o."^t ²¹Na'iki na'apa kapam uchibian wuru'u Tabernacle, na'iki ipai aimaakan kida kaiwaapa-kariwaiz choochiapa-karu dono na'ii. ²²Mishi, kakinaorii

kian kawana'ati, marii ipai aimaakan kida saabaa-kaao kaiman izai ida'an, na'iki Tominkaru so'otanan oii-karu kida soo izai shoota-kaao ida'an.

*Christ mawakanuz
so'ota oii-karu kida*

²³Wuru'u toma-kariwaiz aimaakan kida, aokazi ia'oraz kaduz kawan, saabaa-kaao kaiman uzai zowiapa-kaao ida'an. Mazan aokazi ii, uzai zowiapa-kaao aonaa uturuan. Uaiapa powa'a'o zii aimaakan umanawunu'o pa'an. ²⁴Christ aonaa umorotan Kabaun Nazoo Kaimana'o di'iti, wuru'u pidan tomaniaz aokazi ia'o choochiapa-kizai dikiniz karikaonan, mazan umorotan aokazi iti manawun. Kai ukadishitapan Tominkaru kanaapu'u wadikin ii.

²⁵Jewnao Faadaan Umanawunu'o, umorotan baukapa ipai wunu Kabaun Nazoo Kaimana'oraz Manawun di'iti, una'akan uzai izain patuma. Mazan Christ aonaa umorotan aokazi iti utaa'in kizi mani powa'a an kida. ²⁶Una'apauzon an mani, powa'a an kida mani umawakan amazada tominan di'iki. Mazan ukaawankan baukapa karikaonan, amazada ikoda'anana di'iti'inaa patokon, utaa'in kizi pamainabata-kinanaa nii oia'o, pazowii-kaao ida'an.

²⁷Ipai pidan mawakan nii baukapa, na'iki uruu dauna'an ikootowapa-kida-kaao nii Tominkaru kanaapu'iti. ²⁸Na'apa ukau'an,

Heb

^t 9:20 Exodus 24:8

Christ taainan baukapa pamawakan ida'an uso'ota kizi iriba pidannao oian kida. Uwa'atin nii koshan, aonaa oii-karu dau'ana'ora'a naa mani, mazan ukazannaata'anan pidannao zaudapainouznaa uruu.

Jesus ida'ana'o kazannaatin-karu

10 ¹Wuru'u Jewnao kakinaorinaa, soo dikinii karikaonan wuru'u, kainaabata'o ishazaba wuru'u kaiman kida'oraz aimakaan wa'atipa'oraz zii. Ukau'an uzai kawaodapa-kaoz Jewnao kakinaori kawana'ati'oraz, aonaa uturuan usaabaan pidannao kaiman, wuru'u taainainaouz Tominkaru ati, uzai taa-kaao pu'u padamata powa'a an kida ipai kamoo, na'iki ipai wunu. ²Aizii wuru'u pidannao taainainaouz Tominkaru ati, umishiin dono mani isaabaa-kaao kaiman manawun pa'oian ai, aonaa kanom nii mani inyukunuu kowaadan kaina'a zii i'oian, na'iki ipai mani uzai zowiapa-kaoz mashaadan. ³Mazan wuru'u uzai zowiapa-kaoz nyukunuu-kida'o nii pidannao oian kida ipai wunu. ⁴Usha'apanum kau'an aonaa tapi'iza kazoti izain na'iki boogi izain ka'iitan paso'otan oii-karu kida.

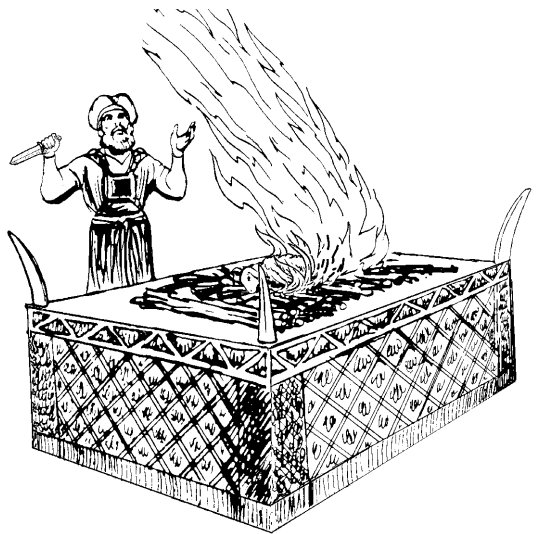
⁵Uruu idi'o ukau'an, Christ kaawan dono'oraz imi'i baara ati, ukian Tominkaru ati,
 “Aonaa puaipan uzai
 zowiapa-kaao
 na'iki kaiman kida'o

aimaakan taa-kaao pu'ati,
 mazan putaa onanaa zowii-
 karu nii pu'ati.

⁶Uzainao kawaoda-kaao,
 oo uzai zowii-kaao kida oii-
 karu kida so'ota-kinao
 ni'oraz,
 aonaa punyukunuu
 konaukian idau'an.”

⁷Udauna'an Christ kian,
 “Di'i ogaru'u, Tominkaru,
 sha'apata'o nii puaiapanii
 osha'apatan,
 na'apa usaadinpan
 kawana'ati odau'an
 kakinaorii kaaritannaa
 ida'a.”^u

⁸Christ kian, “Aonaa puaipan uzai zowiapa-kaao kida na'iki kaiman kida'o aimakaan taa-kaao, oo uzainao kawaoda-kaao na'iki uzainao

*faadaa kawaodan uzai
 oii-karu dikin ii (10:8)*

^u 10:5-7 Psalm 40:6-8

zowii-ka'o oii-karu kida so'otakinao ni'oraz, aonaa punyukunuu konaukian udau'an." Ukian kaikapa'a, uzainao zowiapa-ka'o taa-ka'o pu'u padamata kakinaorii kian kawana'ati. ⁹Udauna'an ukian, "Di'i õgaru'u, Tominkaru, sha'apata'o nii puaiapanii õsha'apatan." Ukau'an Tominkaru katokonota wuru'u uzainao zowiapa-ka'oaz, na'iki ukawadauntanuz Christ mawakan ida'an. ¹⁰Usha'apanum kau'an Jesus Christ sha'apatan idi Tominkaru aiapanii usha'apatan, ipai usabaan waunao kaiman Tominkaru ati, wuru ida'ana'a Jesus taanuz pananaa baukapa, na'iki aona'o nii na'apainim koshan utaanuz.

¹¹Ipai faadaa kadishitan na'iki usha'apatan pakaudin-kizi ipai kamoo, na'iki utaan powa'a an kida bauda'apa'o kaduz aimakaan, wuru'u uzai zowiapa-ka'oaz. Aona'oraz na'apainim turuu uso'otan oii-karu kida. ¹²Mazan Christ taa paizain baukapa uzowii-ka'o dono'oraz, na'iki aona'o nii utaan powa'a paizain oii-karu kida dikin ii, udauna'an usakanatan Tominkaru diwa'ora antanapu. ¹³Na'ii kai uzaudapan atii Tominkaru muudan utarubanao uwaranu'u. ¹⁴Pataainan ida'an baukapa, karikaonanuo nii Christ kaimandan pidannao saabaa-kariwainauz Tominkaru ati.

¹⁵Na'iki Kaimana'o Doronaa aida-kida wa'ati mishi'o wuru'u, ukianuz kaikapa'a.

Kiwiin ukian,

¹⁶"Aizii kaikapa'o nii wuru'u Pa'ina'oraz Covenant õtoman ni'oraz ãtuma, diina'iki'oraz zii kamoo kida wa'atipan di'ii, Naobanai kian.

Õmuudan nii õkakinaori kida ãnyukunuu ii ãdi'itinapakinaa nii, na'iki õsaadan niizu ãnyukunuu ida'a ãnyukunuitapa-kinaa niizu."^v

¹⁷Udauna'an ukian, "Aona'o nii powa'a õnyukunuu ã'oiian kida na'iki dikauda kida'o aimaakan ãsha'apataniaz."^w

¹⁸Ukau'an wuru'u oii-karu kida so'ota-ka'o dono'o naa, aona'a naa powa'a wuru aiapa-ka'o'a uzai zowiapa-ka'oaz, oii-karu dikin ia'oraz.

Maonapadin-karu Tominkaru ida'ati

¹⁹Ukau'an õiribannao, aonaa watarian, turua'a naa wamakon aizii Kabaun Nazoo Kaimana'oraz Manawun di'iti, Jesus izain ida'an.

²⁰Usha'apanum kau'an uda'atan wa'ati dunapo pa'ina'o na'iki kakupa-kinaiz, mako'oraz Tominkaru di'iti manawun. Tawuru'u kamicha mada awautapa'oraz pidan Kabaun Nazoo Kaimana'oraz Manawun ai, aona'a naa powa'a aizii ubuutapan waunao Tominkaru ai. ²¹Ukau'an, ukaina'an

Heb

idi umanawunu'o waFaadaan kazowautapa'oraz Tominkaru Dapu ainao, wuru'u upidanannaouz, ²²marii wamaonapadinan Tominkaru ida'ati mishi'o wanyukunuu na'iki ma'ozaka'o wamishidapan ida'an, wanyukunuu kida ida'an saabaa-kariwaiz naa wuru aia'a wanyukunuu baiainapanuz oia'o idi, na'iki wananaa kida ida'an chikaa-kariwaiz naa kaimana'o wunu idi. ²³Marii wazaamatanpan kaimanaiman wuru di'iti'i wazaudapaniaz naa Tominkaru sha'apatan wa'ati, waaitapan idi umishian nii ipai aimaakan ukowaadaniaz pasha'apatan nii. ²⁴Marii wadi'itinpan na'apam kizi wama'ozakadan wairibanna, imarainpaaka kizi na'iki ikaminka'uaaka kizi. ²⁵Mana'a wamarina'ata'ana'a wuru'u wabaokopainpauzonuz baokopa wamin-mishidanna tuma, baokoinao marina'atan kawan wuru'u pabaokopainpauzonuz, mazan wama'ozakadaaka mishi'oraiman. Na'iki uaitapan idi'i naa Naobanai kaawan kamoon maonapatan, uma'ozakadaaka powa'a zii.

²⁶Aizii wa'oipan an zii waaipan ati'i naa karikaonan, waaitapan dauna'ana'a naa mishi'o kuwai Christ dau'ana'o, aonaa ba'oran mawakakaru nii kaina'a so'ota'o nii wa'oian kida. ²⁷Mazan kanom wa'akin kaina'a wazaudapan nii, soo tarii-karu wuru aia'a: Tominkaru pataka'utanuz pidanna na'iki Tuubaru'o Tikazi ai, wuru'u mainaabata'o ni'o-

raz Tominkaru tarubanao. ²⁸Pidan dikintapa'o Moses Kakinaori, aonaa turuu ukazannaatinan pazowii-kaoui, dya'utam oo idikinauda'u pidanna kian dono mishi'o udikintapan. ²⁹Aitaniimana'o nii pidan pataka'uta-kaoui tuukii, ukashadan idi Tominkaru Dani, na'iki utaapan idi madiwautapa-ka'o nii wuru'u izai, kainaabata'oraz Pa'ina'o Covenant, saabaa'oraz uruu kaiman, oia'o ai; na'iki udakooapan idi Kaimana'o Doronaa aida'oraz kamarainpankaru. ³⁰Waaitapa Tominkaru kiinii sha'atii, "Ōpataka'utan nii wunaou'u sha'apatainaouz oia'o aimaakan. Ōkaunaatinan nii i'ati."^x

Na'iki ukian kapam, "Naobanai'o nii pataka'uta papidananna wuru kawana'ati'i isha'apataniaz."^y ³¹Tominkaru kakupa'oraz pataka'utan dono pidan, kichana'iki-ki'a'o manawun wuru'u.

³²Mazan unyukunuitapa tawuru'u kiwiini'oraz kamoo kida, utominpan dauna'ana'oraz zii mishi'o kuwai dau'u. Ubaiaapa iriba kasha'ora kida'o aimaakan, mazan upu'u aonaa ukaakinpan wuru ati'i ubaiainapanuz. ³³Panaadon kida da'i parada-karu udau'an dikauda'o ida'an, na'iki uantamikita-kaoui iriba'o pidanna kanaapu'u, na'iki panaadon kida da'i minziiwa ukaminka'utan ba'orainao antamikita-kariwainao unao kawan kapam. ³⁴Unao na'apa kapam ubaiainpan wunao tuma'a kabootakariwainauz taraa-kizai iti. Na'iki

^x 10:30 Deuteronomy 32:35 ^y 10:30 Deuteronomy 32:36

usha'apauz kida kazata-kaonano dono'oraz ipai u'ai, upu'u ukonaukian, usha'apanum kau'an uaitapa kaina'a aimakaan u'idiwau powa'a'o zii umanawunun pa'an, na'iki kari-kaonanu'o ni'oraz una'an.

³⁵Ukau'an aonaa pa'i umarina'ata'ana'a wuru'u ukadishitapanuz ma'ozaka, usha'apanum kau'an kaina'a uwinipinaa umanawunu'o. ³⁶Aonaa pa'i ukashadina'ana'a, uruu turuu kizi usha'apatan Tominkaru aiapanii sha'apata-kaonano, uzaamata kizi wuru'u ukowaadauzoniaz pataan nii. ³⁷Tominkaru paradan saada-kariwaiz kian,

“Aona'o ni'i naa utomunu'ikin, arawu'u wa'atipa'oraz kaawan nii; aona'o nii utomunu'ikidapan pawa'atinuz.

³⁸Ōpidanan mashaapa'oraz sakitapa kakupan nii mishidapa-karu ida'an, mazan utanawatinan an powaa iti ō'ai,

aona'o nii ōnyukunuu-atin.”^z

³⁹Waunao aonaa pidannao padantinainao mani powaa iti, na'iki waziwadinainao mani, mazan waunao mishidapainao, na'iki kazannaata-kariwainao pa'an.

Mishidapa-karu

11 ¹Na'apa'oram ati'o wuru'u mishidapa-karuz? Uruu wuru'u waaitapanuz wanyukunuu ii mishi'o nii aimakaan kida sha'apan wuru'u wazaudapaniaz naa.

Na'iki waaitapan aimakaan mishiin aonaan pu'u padamata watukapanuzu. ²Pidannao mashaapainaoz kotua'a naa, kaiman Tominkaru nyukunuu ituma imishidan idi. ³Wamishidan ida'an, waaitapa ipai amazada toma-kaonano Tominkaru paradan kawana'ati, wuru'u tukapakariwaiz aimakaan kida tominan, aonaa tukapa-kariwai aimakaan di'iki'o mani.

⁴Abel mishidan ida'an, utaan Tominkaru ati kaimana'o pakawaodanii Cain taanii ai. Tominkaru kian kaiman unyukunuu aimakaan kaimana'o dau'an Abel taaniaz. Ukau'an umishidan idi, udakota-kaonano kaimana'o pidan nii. Abel mawaka'a naa, mazan pamishidan ida'an pakawan zii ukakuwaapan.

⁵Enoch mishidan ida'an, una'aka-kaonano aokazi iti, aonaa utiwaan mawaka-karu, na'iki aonaa turuu pidan ikodan uruu, usha'apanum kau'an Tominkaru na'akan idi uruu.^a Una'aka-kaonano ua'ii, Tominkaru Paradan kian, Tominkaru naudapa patukapan umashaapanuz. ⁶Ukau'an aizii uaitapa, aonaan an pidan mishidan, aonaa na'apam Tominkaru nyukunuu konaukii-kida-kaonano. Sha'apa'oram pidan wa'atin an Tominkaru ida'ati, marii umishidan kaina'a Tominkaru, na'iki marii umishidan Tominkaru'o nii kawinipinaata wunaou'u mishi'oraz idorotan uruu.

⁷Noah mishidan idi, uizo'ati Tominkaru paradan, Tominkaru

Heb

^z 10:37-38 Habakkuk 2:3-4 ^a 11:5 Genesis 5:24

kakinaowan dono'oraz uruu aimaa-kan kida dau'an aona'oraz zii padamata utukapan; na'iki utoma udaru'o kanawa ukazannaata-kinaa nii pairibanna. Paizo'atin ida'an, Noah aida-kida pidanna oian, mashaapainauz wuru'u amazada baara'a. Na'iki umishidan kau'an, Tominkaru dakotan Noah kai- mana'o pidan nii.

⁸ Abraham mishidan ida'an, uizo'ati Tominkaru paradan, udapada-ka'o dono'oraz umako kizi ba'oran wiizai baara iti, wuru'u Tominkaru kowaadauzoniaz pataan nii u'ati. Uwa'aka pawiiizi aonaan pu'u uaitapan na'iti'oram wuru'u pamakonuz. ⁹ Abraham mishidan ida'an, umashaapan tawarai kawan wuru'u wiizai baara ii, Tominkaru kowaadauzoniaz utaan nii u'ati. Utoman pamashaapa-kizi nii, umashaapan wiizibai ida'a kida kari-kaonan. Isaac na'iki Jacob na'apa kapam imashaapauzon, zaamatainao ni'oraz kapam amazada baara pawiiizi nii, Tominkaru kowaadauzoniaz utaan nii i'ati. ¹⁰ Usha'apanum kau'an Abraham zaudapan wuru'u donoiz, karikaonanu'oraz nii una'an, donoiz Tominkaru tomaniaz paaitaan kawana'ati.

¹¹ Abraham mishidan ida'an, utunarunaoun pu'a'a naa padamata, na'iki Sarah maskonnaoun pu'a'a naa manawun, upu'u okaudanin. Umishida Tominkaru mishiian nii

wuru'u paparadanuz.^b ¹² Abraham tunarunaou'u naa manawun, ikoda'o nii mawaka'azo'ora'a naa. Mazan iriba utakaan-daunnao tominan, na'apa wizinao iriban kawan aokazi ii aka'oraz, na'apa kaatu kawan paran danoma an kida'oraz, aona'oraz uka'iita-ka'o uaita-ka'o.

¹³ Ipai di'oraz pidannao mawa-kan pamishidapan bii'i. Aonaa i'zaamatan wuru'u aimakaan kida Tominkaru kowaadauzoniaz pataan nii i'ati, mazan itukapanuzu munapo pa'ua'ii na'iki ikonaukii udau'an. Na'iki ikowaadan paugaru morowautapainao na'iki tawarainao imi'i baara'a.

¹⁴ Pidannao kaikapa'oraz iparadan, i'aida-kidan kaimanai-man idorotapan pawiiizi ni'i naa manawun. ¹⁵ Idi'itinpan dono mani pawiiizi dau'u i'wa'akaniaz, i'kiwa'a naa mani powaa iti. ¹⁶ Mazan inyukunuu tuukii pa'an kaimana'o-raz wiizai dau'ati, wuru'u aokazi ia'oraz. Ukau'an Tominkaru, aonaa ukiba'azoo-kidan padakota-ka'o i'Tominkarun nii, usha'apanum kau'an usaabaa donoiz imashaapa-kizi nii.

¹⁷⁻¹⁸ Abraham mishidan ida'an, utaa Isaac zowii-karu nii, Tominkaru tiwaa-kidapan dono'o-raz uruu. Abraham ati'o sha'atii tawuru'u Tominkaru kiauuzonuz: "Isaac ida'ana'o nii wuru'u pukata-kaan-daunnaounuz."^c Mazan upu'u

^b 11:11 Abraham mishidan ida'an, ... Umishida Tominkaru mishiian nii wuru'u paparadanuz oo "Sarah mishidan ida'an, omaskonnaoun pu'a'a naa manawun, upu'u zii okaudanin omishidan idi Tominkaru mishiian nii wuru'u paparadanuz."

^c 11:17-18 Genesis 21:12

Abraham minziiwa utaan paudani bouda'apauzoz zowii-karu nii Tominkaru ati, ¹⁹Abraham mishida Tominkaru ka'iita pakadishita-kidan Isaac umawaka-kizi iki. Na'iki ukawana'ati mishi usha'apan, turuu kii-karu, Abraham ikoda Isaac powaa ati umawaka-kizi iki.

²⁰Isaac mishidan ida'an, udapada-kidan kaiman kida'o aimakaan Tominkaru di'iki sha'apa'o nii paudainao Jacob na'iki Esau ati, na'iki itakaan-daunnao ati diina'iti'i.

²¹Jacob mishidan ida'an, upishaan Tominkaru sha'apatan kaiman kida'o aimakaan Joseph dainao ati, pamawakan ua'ii. Udawukapan utoriinpan Tominkaru ati udiridinpan pawadookori paawa'a.

²²Joseph mishidan ida'an, umawakapan dono'oraz naa, uparadan Israelitenaon makon dau'an Egypt iki, na'iki ukian i'ati marii kizi ina'akan uniwa'uz.^d

²³Moses daronao mishidan ida'an, ushakatan dauna'ana'oraz, idizan uruu idikinauda'u kauzu, usha'apanum kau'an itukapan idi uruu koraidaonaa konaunam sodi'o; na'iki aonaa itarian king dyuuzai ai.

²⁴Moses dyaupain dono'oraz naa, Naobanai Pharaoh dani zunaaba dyaupaitan pu'u padamata uruu; umishidan ida'an aonaa uaipan padakotapa-kaon Pharaoh takaan nii. ²⁵Mishi'oraiman uaiapa pa'an pabaiatan kasha'ora kida'o

aimakaan Tominkaru pidananao tuma, una'azootapan ai oii kida'o aimakaan, aona'o ni'oraz una'an tomunu'iki. ²⁶Udi'itapan baiatin-karu Christ ati powa'a pa'an umanawunun ka'idiwau-karu ai ipai wuru'u umanawun kida'oraz aimakaan idi Egypt ia'oraz. Usha'apanum kau'an udi'itinpan pawinipa dau'u diina'iti'oraz Tominkaru taan ni'oraz u'ati. ²⁷Moses mishidan ida'an, uwa'akan Egypt Baara, aonaa utarian king to'oran ai. Moses aonaa ukaakinpan, ikoda'azo'o utukapanii Tominkaru aona'oraz turuu utukapa-kaon. ²⁸Na'iki Moses

izai zichii-kaon paniinom toronna kida ida'a (11:28)

^d 11:22 Joseph mishida upidanannao kiwan nii Israel iti, Tominkaru paradan kawana'ati, na'iki ukian ina'aka kizi unanaa idida kiziz Israel ii. (Genesis 50:25)

Moses na'iki pidannao taraukan Red Sea pakidiba ida'an (11:29)

mishidan ida'an, utaapa wuru'u Passover Kamoon na'iki uduyuda izai chibii-kaou, uruu aonaa kizi Mawaka-karu Angelin zowian Israelitenaou dainao daonaoranaou, wuru'u kiwiitapainaouz ishakatan.^e

²⁹Pidannao mishidan ida'an, itaraukan Red Sea, na'apa arada'o baara ana'o kawan, mazan Egypt Baara sannao tiwaan pata-rauka'akan na'apa, baukapa inaraada'aka-kaou. ³⁰Israelitenaou mishidan ida'an, donoi Jericho awauribanaa kida dorautan, Israelitenaou kora'uupan dauna'an ubarau ii aka 7 kamoo, ikora'u-ankanuzu baukapa ipai kamoo. ³¹Rahab, kaminshu'u-shoroaba, mishidan ida'an, aonaa ozowii-kaou wunao tuma'a dikintapainaouz Tominkaru, usha'apanum kau'an konaukii odapaapan tawunaou'u

Israelitenaou awunuuta'ana'oraz na'apam amazada aidinpan.

³²Turuu zii onaitidan okaku-waapan, mazan aonaa amazada turuuan manawun okowaadakinanaa nii Gideon, Barak, Samson, Jephthath, David, Samuel, na'iki prophetnaou dau'u. ³³Di'oraz pidannao, ipai imishidan Tominkaru, ukau'an ikaliita pamizaataakapan na'iki pakaakinapa-kidan ba'oran wiizai ikiinaou soldyaannaou. Isha'apata aimaakan sakitapa'o na'iki izamata Tominkaru kowaadaniaz utaan nii i'ati. Itarata baudo-korunaou dako kida, ³⁴imakada tuubarou kida'o tikazi, ikidoapa pazowia'azoo-kaou ai marii idi. Inao kakataimana'o mazan itoma-kaou ma'ozaka; umanawun imizaataakapan mizaataaka-kizai ii, na'iki kaakinapa itarubanaou i'ati.

^e 11:28 Exodus 12:21-30

³⁵Zunnao mishidan ida'an, itupakan paudainao kadishita-kida-kae powaa iti mawaka-karu di'iki. Baokoinao antamikita-kae kaziwa'o ida'an atii imawakan, aonaan idi imuudan pamishidan. Usha'apanum kau'an iaipan idi pakadishita-kida-kae kakupa-karu ida'ati kaimana'oraz pa'an. ³⁶Aizii ba'orainao banikiita-kae na'iki ba'izii-kae, na'iki ba'orainao do'oo-kae na'iki ikaboota-kae taraa-kizai iti. ³⁷izowii-kae iboo-kae ida'an udaru kida'o kuba idi, isaasata'aka-kae pazikon an, izowii-kae marii idi. ikai-wadinpan kaznizo mada oo boogi mada kida ida'an karikaonan kowas; aonaa isha'apauz nii, ipataka'uta-kae kaziwa'o ida'an, na'iki iantamikita-kae.

³⁸Ina'iaakapan mapidantaka'o amazada di'ii'aka, na'iki midukuo baawu ii aka; imashaapan kuba'un kida ida'a na'iki ka'unaru shaawa ii kida. Wuru'u mishidainauz, kaiman manawun idyaun wuru'u imi'i baara sannao ai, aonaa turuu imashaapan ituma.

³⁹Ipai wunao pidannao, kaiman Tominkaru nyukunuu ituma imishidan idi, upu'u aonaa bada'apa idyaun zaamatan ipai wuru'u Tominkaru kowaadaniaz utaan nii. ⁴⁰Mazan waunao ati powa'a'o zii Tominkaru aipan pasha'apatan aimakaan kaiman wa'ati, uruu baokopa kizi waunao inao tuma saabaa-kae kaiman manawun diina'iti'i, Tominkaru aipan kawana'ati.

Na'apam Tominkaru tominapakidan paudainao

12 ¹Aizii wuru'u iriba'oraz pidannao, wadi'itinapakinaa ni'o. Imashaapauzon kaduz aida-kida wa'ati na'apa'oram ati'o mishidapa-karu. Ukau'an marii wamarina'atan ipai aimakaan wuru'u awautapa'oraz waunao, na'iki oia'o zaamatanpa'oraz wa'ida'ati. Na'iki ma'ozaka wataapa wanyukunuu, aonaa wakashadina'ana'a, na'apa pidan dimatina'o kawan dimatin-karu ida'a. ²Marii waawunuutapan soo Jesus di'iti, uruu ida'ana'o wamishidanuz, na'iki wamishidapanuz karikaonan uruu ida'ana'o. Jesus baiaapa mawaka-karu cross ida'a, aonaa unyukunuupan na'apam ukakiba'azonnan. Usha'apatan di'oraz aimakaan uaitapan idi Tominkaru taan nii konaukii-karu utokon ii. Na'iki kai usakanatapan Tominkaru diwa'ora antanapu. ³Udi'itapa na'apam Jesus tuudan ipai wuru'u oia'o pidannao sha'apataniaz dikauda kida'o aimakaan u'ati. Ukau'an mana'a ukashadina'ana'a na'iki ukaakinpa'ana'a. ⁴Wuru ida'ana'a utiwainanuz dadara umasha'apata'azookan idi oia'o ubaiaapan kasha'ora'o, mazan upu'u aonaa na'apainim zii uzowii-kae umishidapan dikan ii. ⁵Umanyukunuuta'a naa mooko tawuru'u Tominkaru paradan kida ma'ozakada'oraz unyukunuu? Udakotan unao paudainao nii. Ukian,

Heb

“Ōdani, aonaa putaapa'ana'a
madiwautapa-ka'o nii
karikaonan wuru'u,
Naobanai kakinaotanuz
pugaru dadara'o na'iki
kaziwa'o ida'an,
na'iki aonaa pukashadina'a-
ka'ana'a Naobanai
kakinaotan dono pugaru.

⁶ Usha'apanum kau'an Naobanai
kakinaota wunaou'u
pamarainpaniinaouz.
Na'iki ukakinaota ipai
paudainao.”^f

⁷ Ukau'an utuudapa wuru'u
ubaiatinanuz, usha'apanum kau'an
darui kakinaotan kawanu'o unao
wuru'u. Tominkaru taapan unao
paudainao nii. Ipai daniinao, ĩdaru-
nao kakinaota ĩdyaun. ⁸ Tominkaru
kakinaota ipai paudainao, ukau'an
aonaan an ukakinaotan unao, aonaa
mishi'o mani udainao unao. ⁹ Ipai
waunao kaina'a wadarunao, imi'i
baara'a kakinaota'o waunao. ĩkaki-
naotan dono waunao wazaamata
wuru'u ĩkakinaori kidaz. Ukau'an
powa'a'o nii zii ukaimanan mana-
wun wazaamatan an waDaru aokazi
ia'o kakinaori kidaz, uruu idi kai-
na'a'o nii kakupa-karu wa'ida'a.
¹⁰ Wadarunao, imi'i baara'a'oraz
kakinaota waunao wapa'inan dono
zii. ĩkakinaotan waunao wuru
kawana'ati'i ĩaitapanuz wakaki-
naota-ka'o aiapa-ka'o. Mazan
Tominkaru kakinaotan waunao
kaminka'uta'o nii waunao, mishi
kizi wanaudapan wamashaapan

Tominkaru aipan kawana'ati.
¹¹ Aonaa wakonaukii-kidan wakaki-
naota-ka'o dono kaziwa'o ida'an.
Kaziwa pidan kakinaota-ka'o, mazan
diina'iti'i, watominpan dauna'ana'a
naa wakakinaota-ka'o idi, kai-
man wanyukunuu na'iki kaiman
wamashaapan.

*Na'apam pidannao aiapa-ka'o
imashaapan*

¹² Unao kapati'ora'a naa, ukau'an
uma'ozakada'a naa unyukunuu
koshan. ¹³ Umashaapa sakitapa'o
mashaapa-karu kaduz ida'a, uruu
baokoinao mishidainaouz kapa-
tinaouznaa ma'ozakadinan nii, uruu
aona'o nii ĩkapatin powa'a'a naa
manawun. ¹⁴ Utiwaa umashaapan
kaiman ipai pidannao tuma, na'iki
utaain Tominkaru ati, umuudina'a
naa kaimanaiman oia'o ai. Na'ia'o-
ram pidan aona'o utaaianan, aona'o
nii utukapauzon Naobanai Tomin-
karu. ¹⁵ Ukarodin pa'i aonaa kizi
na'ia'oram unao padantinan powaa
iti Tominkaru kamunanban ai.
Ukarodin pa'i aonaa kizi na'ia'oram
unao to'orapa'o unyukunuu. Na'a-
pa'o pidan turuu upataka'uan ipai
unao. ¹⁶ Ukarodin pa'i aonaa kizi
na'ia'oram unao da'awupan aonaa
pamin-mazidan tuma mani. Na'iki
ukarodin pa'i aonaa kizi na'ia'oram
unao Esau kawanun, madi'itinapa-
ka'a Tominkaru dau'u. Esau, uruu
Isaac dani kiwiitapa'o, na'iki uru'o
nii zaamata padamata ipai aimaa-
kan padaru ai. Mazan Esau taa

^f 12:6 Proverbs 3:11-12

wuru'u pa'ati'oraz aita-kaō, bauda'apa paraapi sodi'o wanyukunui dikin ii. ¹⁷Unao, uaitapanii sha'atii Esau sha'apatan dauna'an wuru'u aimakaan, upu'u zii uaipan padaru dapadan kaiman kida'o aimakaan sha'apan pa'ati.^g Kaziwa upishaan pazaadan bii'i, mazan aonaa udaru taa'azoonuzu u'ati. Usha'apanum kau'an Esau, aonaa uikodan kanom ida'an papana'ada-kināa nii wuru'u pasha'apataniaz aimakaan.

¹⁸Unao, aonaa uwa'atin midukuo Sinai ida'ati,^h turua'oraz upishata-kaō na'iki ka'awapa'oraz tikazi idi. Uruu midukuo ida'a kaina'a maruta'o, kasha'ora-karu na'iki awaru kawaoru. ¹⁹Kaina'a kuwudiiⁱ aran na'iki parada-karu. Israelite-nao abatan dono'oraz parada-karu, kaziwa ipishaan aonaa kizi iabatan powaa'az. ²⁰Aonaa iabata'azon wuru'u kichana'iki-kia'oraz parada-karu. Wuru'u parada-karu kian, "Na'ia'oram pidan oo uzai pishatan di'oraz midukuo, boo-kaō nii kuba idi atii umawakan." ²¹Wuru'u aimakaan itukapaniaz tuukia'o ukichana'iki-kian. Uruu idi Moses kian, "Ōnaka-nakaan ōtarian idi."

²²Mazan unao, uwa'atin Zion Naawa ati pa'an, na'iki kaku-pa'oraz Tominkaru wiizi ida'ati, wuru'u Jerusalem aokazi ia'oraz. Unao wa'atin wunao angelnao ida'ati iriba'oraz manawun, konaukia'o ida'ana'oraz i'baokopatinpan. ²³Uwa'atin wunao baokopainpan

ida'ati dakota-kariwaināouz Tominkaru daināo nii, kiwiitapa'oraz i'shakatan.^j I'uu kida saada-kariwai'i naa aokazi ii. Unao wa'atin Tominkaru ida'ati, di'itapa'oraz ipai pidan kaimanan oo oian. Na'iki uwa'atin Tominkaru pidanannāo doronaanao ida'ati, mawakaināouz mazan saabaa-kariwaiz naa i'dyaun kaiman. ²⁴Uwa'atin Jesus ida'ati, uruu ida'ana'o Tominkaru toman Pa'ina'o Covenant. Uwa'atin Jesus izain ida'ati, chibii-kariwaiz wa'oian chikaa-kināo nii, umanawunu'oraz pa'an Abel izain ai.^k

²⁵Ukau'an ukarodin na'iki aonaa utarata'ana'a ukinao Tominkaru paradan dono. Baokoināo itarata pakinao u'ai aonaan idi i'abata'azon uparadan. Ukakinaowan dono'oraz i'dyaun imi'i baara'a, mazan aonaa i'dobatan papataka'uta-kaō ai. Ukau'an powa'a'o nii zii manawun wabaiaapan pataka'utin-karu wamaabata'azookan an Tominkaru, kakinaowa'oraz waunāo aokazi iki! ²⁶Tawuru dono'o uparadauzonuz kiwiitapa, nakaina'aka imi'i baara, mazan aizii ukian kainaaba'o ida'an, "Baukapa'a naa koshan ōnakaan nii imi'i baara, mazan aonaa uruu mani karikaonan, ōnakaan nii aokazi kapam." ²⁷Parada-karu kida, "Baukapa'a naa koshan," kia'oraz, kaimanaiman ukaināabatan wa'ati ipai aimakaan toma-kariwaiz nakaa-kaō nii

Heb

^g 12:17 Genesis 27:30-40 ^h 12:18 Exodus 19:16-25 ⁱ 12:19 *kuwudii*: Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kināo di'ii. ^j 12:23 Ipai Tominkaru daināo kiwiitapa'oraz udani shakatan kawanu'o. ^k 12:24 Genesis 4:10

na'iki ĩmuuda-kaon nĳi pana'itĳi-
napu pawĳiizi ai, soo aimaakan
kida aona'oraz na'itim ĩnakaa-
kaon na'an nĳi pa'an. ²⁸Ukau'an
mariĳi wakonaukĳian Tominkaru
ati, usha'apanum kau'an kaina'a
wawĳiizi ni'o, aona'oraz turuu
unakaa-kaon. Mariĳi wakonau-
kĳiĳi-kidan Tominkaru na'iki
wamanawuntapan uruu, wakicha-
na'ikĳin ida'an u'ai, ²⁹usha'apanum
kau'an waTominkarun tikazi kawa-
nu'o, kawaoda'oraz aimaakan
kaiman-daun.

*Na'apam wakonaukĳiĳi-kidan
Tominkaru wamashaapan ida'an*

13 ¹Pakawan umarainpaaka
umin-mishidannaon tuma.
²Aonaa umanyukunuuta'ana'a
udapaapan tawarainao udapu
ida'ati, usha'apanum kau'an pabi'i
kida pidannaon dapaapa tawarainao
padapu ati, aonaan pu'u ĩaitapan
ĩnaon angelnaon. ³Unyukunuupa
pidannaon taraa-kizai ia'oraz,
utarainpa'o kawan ĩtuma. Unyuku-
nuupa baiatinainao, ubaiatina'o
kawan ĩtuma.

⁴Mariĳi ipai pidan taapan
mazida-karu kaimana'o nĳi mana-
wun. Na'iki daiarui na'iki daiaroi,
aonaa kizi ĩpataka'uan pamazi-
danuz, ĩdawatan ida'an ba'oran
pamin-mashaapan nĳi. Tominkaru
mishi'o nĳi upataka'utan wuru'u
pidannaon kiaapaakainaouz madoro-
naa-daun, na'iki ba'orantapainaouz.

⁵Aonaa umarainpa'ana'a
puraata. Uturuuda wuru'u aimaa-
kan u'ida'a'oraz. Tominkaru kiĳinĳi,
“Aona'o nĳi ōwa'akauzon
pugaru,
aona'o nĳi ōmanyuku-
nuutauzon pugaru.”^l

⁶Ukau'an waaitapan idi kaimanai-
manazu, turuu wakĳian,
“Aona'o nĳi ōtarian, usha'apa-
num kau'an kaina'a
Naobanai ōminka'u nĳi.
Aonaa turuu pidannaon
sha'apatan ōgaru.”^m

⁷Unyukunuitapa uzowaunaanaon
tominapa-kidauzoz unao Tomin-
karu Paradan kida dau'u. Udi'itapa
kaiman kida'oraz aimaakan sha'a-
pan ĩmashaapan idi Tominkaru ati
atĳi ĩmawakan. Ukau'an ma'ozaka
umishidapa ĩnaon kawan. ⁸Jesus
Christ, aonaa upana'adinuuzon,
pakawan uruu munumunu'o kawan,
na'iki aizĳi, na'iki karikaonanu'o nĳi.

⁹Mana'a utaapada'ana'a
ipai pabi'inaaka kida'o kakinao-
riĳi na'akan unao pana'iti'i naa.
Mariĳi mishi'oraiman unyukunu
kida ma'ozakada-kaon Tominkaru
kamunanban ida'an, aonaa kakinao-
riĳi kida izo'ati-kaon ida'an mani
wanyukunui daua'oraz, aona'oraz
ukaminka'utan pidannaon izo'ati'o-
raz uruu kaduz kakinaoriĳi.

¹⁰Mazan ōaipan pa'an wadi'i-
tinpan wuru dau'a'a taa-kariwaiz
Tominkaru ati, wuru'u chikaa'oraz
wa'oian. Na'iki wuru'u kaudinai-
naouz Tabernacle di'ĳi, aonaa turuu

^l 13:5 Deuteronomy 31:6 ^m 13:6 Psalm 118:6

ĩnikan wuru'u taa-kariwaiz oii-karu chikaa-kinaoaz.ⁿ

¹¹Umanawunu'o Faadaa, una'au-kauzonii uzainao izain Kabaun Nazoo Kaimana'oraz Manawun di'iti, utaa kizi oii-karu kida dikin ii. Mazan wuru'u uzainao nanaa kida kawaoda-kaopaniba ii, Jewnao kawiiizibitinapa-kizi ai. ¹²Ukau'an Jesus paniba ii umawakan donoi ai kapam, usaabaa-kinnaa nii papidananao kaiman manawun oia'o ai paizain ida'an. ¹³Ukau'an wamako Jesus di'iti paniba iti Jewnao kawiiizibitinapa-kizi ai, waka-shaapa washa'apata-kaop, na'iki wabaiaapa kapam uruu kaduz aimaakan kakiba'azonna'o uruu baiaapaniaz kaduz. ¹⁴Aonaa kari-kaonanuo donoi nii da'a'a imi'i baara'a wa'ati, mazan waunao, tuukii wazaudapan donoi wuru'u wa'idiwau ni'oraz diina'iti'i pa'an.

¹⁵Ukau'an aizii Jesus ida'an, marii watainan Tominkaru ati wakonaukii-kidan ida'an uruu, wakowaadan ida'an wuru'u kaiman kida'o aimaakan usha'apataniaz. ¹⁶Aonaa umanyukunuuta'ana'a usha'apatan kaimana'o ba'orainao ati, na'iki uka'idiwaaka ĩtuma, usha'apanum kau'an na'apa kida'o pa'an aimaakan taa-kaop, Tominkaru konaukii udau'an.

¹⁷Uizo'ati uzowaunaanao na'iki unaubaapa wuru'u ĩkaudinanz. ĩnao awunuutapa'o unao, usha'apa-

num kau'an ĩnaou'o nii kowaada na'apam ĩsha'apatan pakaudin-kizi Tominkaru ati. Uizo'ati ĩdyaun, konaukii kizi ĩsha'apatan pakaudin-kizi. Aonaan an uizo'atin, ĩsha'apatan nii pakaudin-kizi kasha'ora-karu ida'an, na'iki aona'o nii kanom unao ikodan na'apa'o di'iki.

¹⁸Aonaa usokoda'ana'a utoriinpan wa'ati. Waaitapa aonaa kanom dikauda'o nii washa'apaapan, mazan karikaonan washa'apata'azon kaiman kida'o aimaakan. ¹⁹Tuukii manawun opishaan utoriinpan o'ati, marii kizi Tominkaru dyuudan o'garu powaa ati kadiman unao ida'ati.

Kaarita katokon-tinan

²⁰⁻²¹Aizii marii Tominkaru konaukii-kida-kaop, uruu taa'o wanyukunuu kaiman-kinnaa. Ukadi-shita-kida waNaobanaa Jesus mawaka-karu di'iki. Na'iki marii Jesus konaukii-kida-kaop, uruu umanawunu'o kaznizo taapiki. Uruu izain ida'ana'o Tominkaru toman Pa'ina'o Covenant, aona'o ni'oraz na'apainim ukatokonon. Aizii marii Tominkaru taan ipai kaimana'o aimaakan unao sha'apata-kinnaa nii aimaakan paaipan kawana'ati. Na'iki marii usaabaan waunao paaipan kawana'ati, Jesus Christ ida'an, na'iki marii utaapakaop umanawunu'o nii karikaonan. Amen.

²²Öiribannao, tuukii manawun

ⁿ 13:10 Faadaanao, turuu ĩnikan dunai wuru di'iki'i taa-kariwaiz Tominkaru ati. Soo wuru'u uzainao taa-kariwaiz oii-karu chikaa-kinnoo nii, aonaa turuu ĩnikan udunaa. ĩkawaoda pa'an ipai wuru'u uzai nanaa paniba ii, munapo Jewnao kawiiizitinapa-kizi ai.

ōpishaan unao, uabatapa kizi kaimanaiman di'oraz kuwai ōsaadaniaz ōma'ozakada-kinaa ni'oraz unao; wuru'u ōkaaritanuz, aonaa udawuan manawun. ²³Ōkowaada'azon u'ati wa'ina-wuzu Timothy kodita-kida-kaoa'anaa taraa-kizai iki. Ukaawan an

kadiman, baokopa'o nii wawa'atin watukapa'anan unao. ²⁴Ukowaada pa'i waparadan kida ipai uzowau-naanao ati, na'iki ipai Tominkaru pidanannao ati. Wairibannao Italy ikiinao dyuudan kapam paparadan unao ati. ²⁵Marii Tominkaru kamunanun ipai unao ati.